

De Europese economie in existentiële crisis

2011/17
28 | 03 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Terwijl aan de oppervlakte alles peis en vree lijkt woeden er een aantal existentiële stormen over het Europese avondland. Er zijn maar een aantal zaken zo fundamenteel voor economische voorspoed als drie groepen instituties en die worden stuk voor stuk in vraag gesteld. De eerste daarbij zijn de marktregulerende instituties die in essentie moeten waken op het voorkomen van machtssituaties die de markt kunnen scheef trekken. In ons land staat momenteel de regulering van de elektriciteitsmarkt in het brandpunt van de aandacht, maar dit is lang niet de enige netwerkindustrie waar het huidige regime langs alle kanten rammelt. Een tweede groep instituties betreft de marktlegitimerende instituties zoals werkloosheidsverzekering en het pensioenstelsel. We hadden in dit land al lang de fase van het vullen van witboeken met interessante cijfers achter ons moeten laten om te bouwen aan de houdbaarheid van onze sociale infrastructuur.

“

In een land waar we net het wereldrecord regeringsvormen hebben binnengehaald is het misschien al te eufemistisch om te concluderen dat het probleem niet technisch maar 'enkel' politiek is.

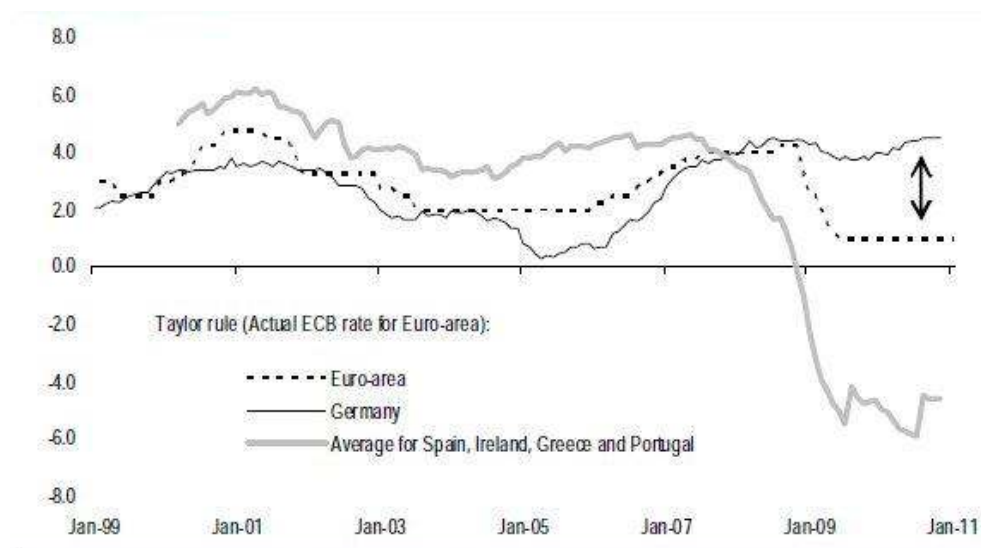
”

Een derde en laatste groep instituties zijn diegene die instaan voor de marktstabiliserende functie zoals het wisselkoersregime, begrotingsregels en monetaire regels. We zijn momenteel aan het vechten zijn voor het overleven van de Europese constructie en er wordt zwaar gepokerd. Zo wil Duitsland als compensatie voor de reddingsmechanismen die ontwikkeld zijn voor de overheden van perifere staten zoals Griekenland en Ierland dat de rest van Europa het Frans-Duitse Pact voor het Concurrentievermogen aanvaardt. Zonder uitzondering betreffen alle punten van dat zogenaamde competitiviteitspact heilige huisjes waar nationale politici al jaren omheen zitten te fietsen. Het gaat met name om het in lijn brengen van de pensioenleeftijd met de levensverwachting, het afbouwen van prepensioen, het Europees aligneren van onderwijssystemen en belastingstelsels, het sleutelen aan loonindexering, het hervormen van de arbeidsmarktregulering en het installeren van een zogenaamde schuldenrem.

Alle pijlen worden gericht op Angela Merkel die deze agenda op een niet al te diplomatieke wijze op tafel heeft gelegd maar evengoed zouden de nationale politici van de Europese lidstaten in eigen boezem kunnen kijken en zich afvragen hoe ze zelf deze dossiers zo lang voor zich uit hebben kunnen schuiven dat ze nu vanuit het buitenland aan hen moeten opgedrongen worden. Ironisch genoeg zijn vele van deze dossiers technisch gezien niet zo problematisch. Het is vooral de politieke moed om een aantal knopen door te hakken waar het aan mangelt. In een land waar we net het wereldrecord regeringsvormen hebben binnengehaald is het misschien al te eufemistisch om te concluderen dat het probleem niet technisch maar 'enkel' politiek is.

Een veel moeilijker Gordiaanse knoop is de toekomst van ons monetair regime als we weten dat op basis van economische fundamentals de gepaste rente vandaag in Duitsland +4,5% bedraagt en in de perifere landen -4,6% (zie grafiek 1). Op welke manier kan je dat in hemelsnaam beheren vanuit Frankfurt als de Europese Centrale Bank nog maar over één rente-instrument beschikt? Dit betekent de facto dat Zuid-Europese landen vandaag een enorm versmachtend macroeconomisch beleid wordt opgelegd terwijl het feestje in Duitsland en haar toeleveranciers uit de hand dreigt te lopen met navenante inflatierisico's voor goederen en activa.

Grafiek 1: Economische fundamentals suggereren een rente van +4,5% voor Duitsland en -4,6% in de periferie

Source: Thomson Reuters, Credit Suisse estimates

Het wordt er niet eenvoudiger op als verschillende diagnoses bestaan van de aandoening die Europa plaagt. In de ogen van Duitsland gaat het in essentie over zondaars in de rest van Europa waar de overheden de openbare financiën niet onder controle hielden. De tegenargumentatie dat de begrotingen buiten Griekenland voor de bankencrisis helemaal niet in het rood zaten, valt voornamelijk in dovenmansoren. De Duitsers willen immers helemaal geen begrip tonen voor de stelling dat het fundamentele probleem vandaag de blootstelling is van ondermeer Duitse banken aan de zogenaamde PIIGS-landen. Die banken hebben de voorbije jaren extreme spaaroverschotten uit Duitsland en elders gerecycleerd naar de perifere economieën en op die manier vastgoed en bankzweepbellen gefinancierd. Waar ze liever niet aan herinnerd worden is dat ze daar een zogenaamde risicopremie inden aangezien ze niet tevreden waren met de lage rendementen in eigen land. Nu het risico zich materialiseert, wensen de schuldeisers in kwestie echter geen verlies te nemen maar proberen ze de verliezen af te wentelen op de belastingbetaler. Terwijl de markt er al een jaar vanuit gaat dat het voor sommige perifere landen onvermijdelijk

naar een schuldherschikking gaat, blijft dit een absoluut taboe in Europese kringen. De Belgische houding lijkt momenteel het best gevat worden door het spreekwoord dat zegt dat je maar beter stil kan zitten als je geschoren wordt, maar het is de vraag of dat vandaag ook het beste antwoord is op de existentiële crisis die we doormaken in zovele van onze fundamentele instituties.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom

Voor duurzame economische groei
en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org
www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur